

Скасування реєстрації місця проживання (декларативна реєстрація)

Наразі достатньо велика кількість громадян України обмежена в правах через вади існуючого механізму реєстрації місця проживання.

Основа поточних бюрократичних механізмів залишилась в Україні як спадок від радянської системи прописки, яка була одним із репресивних механізмів контролю над життям населення.

І хоч уже встигло вирости покоління, що народилось у незалежній Україні, але процедура реєстрації все ще працює не як сервіс для громадян (і взаємодії між громадянином та державою), а як строгий обов'язок особи перед державним апаратом, в якому незмінність бюрократичних механізмів має пріоритет над правами та свободами громадянина.

Однією з головних причин, чому процедура ще не реформована – потреба витратити кошти на модернізацію. Звісно, державні органи часто не мають ресурсів на щось понад поточної діяльності. Але такого роду економія не є ефективною, адже за старою процедурою реєстрації місця проживання значні кошти втрачаються на паперову поточну діяльність ДМС, і що найгірше: цю економію покривають своїм часом, коштами, здоров'ям – громадяни. І ці втрати на порядок більші.

Є два основних варіанти, як громадяни України втрачають частину своїх прав через “прописку”: проживання не за місцем реєстрації та відсутність реєстрації. Ще варто згадати відсутність можливості власника житла зняти з обліку зареєстрованих там осіб в будь-який спосіб, окрім як через суд, що обмежує їх у праві розпоряджатись своїм майном.

Проживання не за місцем реєстрації

Звична проблема для багатьох мешканців обласних центрів, особливо Києва, які арендують житло. Власники житла, за згаданим вище фактом обмеження їх права розпоряджатись майном (коли там зареєстровані інші особи) та за зв'язкою кількості зареєстрованих з рахунками за комунальні послуги чи нарахуванням субсидій, майже ніколи не надають згоди на реєстрацію орендаря за місцем фактичного проживання.

В результаті маємо паралельний світ, в якому величезна кількість родин, що працює в одному місті, формально знаходься у іншому. Відповідно, не має права проголосувати на місцевих виборах чи скористатись певними видами забезпечених державою послуг (соціальними, адміністративними, іноді – медичними).

Окупація Криму та ОРДЛО змусила змінити місце проживання близько двох мільйонів людей, і значна кількість цих осіб, хоч уже кілька років є частиною інших громад, формально “прописані” на окупованих територіях, а щоб скористатись гарантованими державою послугами, змушені проходити додаткове коло бюрократичної тяганини.

Також, достаньо велика кількість студентів (наприклад, мого КНУ ім.Шевченка) не забирає свій диплом по закінченню навчання, бо для його отримання потрібно виписатись з гуртожитку. Після чого треба зареєструватись зовсім не там де мешкаєш, а у батьків (наприклад), або настане найгірший наслідок:

Відсутність реєстрації

У разі відсутності можливості зареєструвати своє місце проживання або відсутності бажання реєструвати місце проживання за адресою, що не відповідає дійсності, настає ситуація, коли в паспорті залишається лише штамп про зняття з реєстрації. Що це значить?

Ви не можете відкрити рахунок у банку, щоб отримати заробітну плату. Хоча і з договором найму на роботу теж можуть бути проблеми, але це залежить від роботодавця. А от рахунок вам не відкриє жоден банк. Хоча, наприклад, в сусідній Польщі громадянин України може відкрити рахунок і без української, і без польської реєстрації.

Ви не можете одружитись, отримати водійське посвідчення (навіть почати навчання в автошколі), вступити на навчання до ВНЗ як студент чи аспірант. Нотаріальна довіреність – теж ні. Абсолютно неможливо.

Обмеження як для осіб, які фінансують розповсюдження зброї масового знищення. (Так виписано Закон від 14.10.2014 № 1702-VII).

Що робити?

В майже усіх країнах ЄС чи США немає такого інституту як реєстрація місця проживання в паспорті.

Значна частина наведених вище випадків не потребує якогось підтвердження місця проживання взагалі. Для того ж фінансового моніторингу, у випадку відкриття рахунку. Чи реєстрації шлюбу, вступу в ВНЗ і так далі.

Є деякі випадки, коли підтвердити місце проживання потрібно: наприклад, фін моніторинг у випадку кредиту. Ще – для сплати місцевих податків чи участі на місцевих виборах. В таких випадках реєстрація місця проживання має нести декларативний характер, тобто підтвердженням може бути і, наприклад, сплачений рахунок за комунальні послуги.

Така інформація може бути надана в державні (в тому числі виборчі) чи фінансові установи за запитом чи добровільно в разі зміни місця проживання. Чи має бути штамп в паспорті (чи на додатковому аркуші до ID-картки)? Ні.

Звісно, збільшується навантаження на органи соціальної політики, адже в такому випадку їм потрібно буде моніторити реальний стан сімей, що потребують допомоги, замість формальних показників кількості зараз (що є неефективним).

Кроки реалізації

1. Розробка цілісного законопроекту та методичних рекомендацій для державних органів (бажано з CEDOS, у них є непогані напрацювання в цьому напрямку)
 2. Публічна кампанія в медіа, зокрема на цьому проєкті
 3. Лобіювання в політичному полі
-